

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2006-3-57 (İlk İnceleme)
Karar Sayısı : 07-37/387-147
Karar Tarihi : 3.5.2007

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler :Tuncay SONGÖR, Rifkı ÜNAL, Prof. Dr.Nurettin KALDIRIMCI,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN

B. RAPORTÖRLER: Ali İhsan ÇAĞLAYAN, Ali Fuat KOÇ

C. ŞİKAYET EDEN : Mustafa AKSAL
Aksal Süt Ürünleri
Türkmen Köyü Keşan Edirne

20

D. HAKKINDA İNCELEME YAPILAN:

Keşan Süt Üreticileri Birliği
Dinçman İş Merkezi, Kat 2 No:2/6 Keşan/Edirne

İpsala Süt Üreticileri Birliği
İpsala/Edirne

30

E. DOSYA KONUSU: Süt Üretici Birlikleri (Birlik) tarafından hazırlanan “İnek Sütü Satış Sözleşmesi” ile yasaya aykırı yüksek hizmet bedelleri istendiği, Birlik’in üreticilere baskı yaptığı, piyasada tekel oluşturup dilediği şartlarda ürün pazarladığı iddiası.

40

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Keşan/Edirne’de süt ürünleri piyasasında faaliyet gösteren Aksal Süt Ürünleri İşletmesi’nin sahibi Mustafa Aksal imzalı başvuruda özetle;

1. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’nın belirli kurallara bağlı olarak süt teşviki verdiği,
2. Söz konusu teşvikin örgütlü üreticiler olarak nitelendirilen, ilgili yasalarca kurulmasına izin verilen birlik ve kooperatiflere üye üreticiler için daha fazla olduğu,
3. Gerek üye olunmasının kolaylığı, gerekse süte ilişkin desteklerden daha fazla pay alması yönüyle, süt üreticilerinin süt birliklerine üye olmayı tercih ettiği, yasal olarak bir ilde veya ilçede ancak bir tane süt birliğinin kurulabileceği,
4. Süt üretici birliklerinin kuruluş kanunu olan 5200 sayılı yasanın 7. maddesinin (g) bendi ile Birlik genel kurulunun “Birlik aracılığı ile pazarlanan ürünlerin satış bedelinin binde ikisini aşmamak üzere kesilecek hizmet payını tespit etmeye” yetkili olduğu, ancak Birlik yöneticilerinin bu bedeli kendi istemlerine göre %2-%7 arasında belirlediği,
5. Birlik’in istediği miktarda ürünü, dilediği hizmet bedelinde kendi belirlediği işletmelere sattığı, sermaye gücü daha az olan işletmeler ve Birlik yönetiminin inisiyatif dışında kalanların ürün alamadığı,

50 6. Aksal Süt Ürünleri İşletmesi'nin Birlik'in sunduğu sözleşmeyi imzalamaması nedeniyle, Aksal Süt Ürünleri İşletmesi'ne süt veren Birlik üyelerinin icmalllerinin düzenlenmediği, dolayısıyla üreticilerin de mağdur edildiği, üreticilere baskı yapılarak Birlik'e yüksek komisyon ödeyen firmalara yönlendirilerek taraf tutulduğu, kendi işletmesine süt satan müstahsillerin Birlik üyeliğine kabul edilmediği, iddia edilerek piyasada tekel gibi hareket eden Keşan Süt Üreticileri Birliği ve İpsala Süt Üreticileri Birliği hakkında yasal işlem yapılması talep edilmektedir.

60 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 11.4.2007 tarih, 2639 sayı ile intikal eden başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesi uyarınca yapılan inceleme sonucu düzenlenen 26.4.2007 tarih ve 2007-3-57/İİ-07-AİÇ sayılı İlk İnceleme Raporu 30.4.2007 tarih, REK.0.07.00.00-110/91 sayılı Başkanlık Önergisi ile 07-37 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda; başvuruya ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun kapsamında herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığı sonucuna ulaşıldığı ifade edilmektedir.

70 I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

29.6.2004 tarihli 5200 sayılı "Tarımsal Üretici Birlikleri" Kanunu'nun 1. maddesi ile *"üretimi talebe göre plânlamak, ürün kalitesini iyileştirmek, kendi mülkiyetine almamak kaydıyla pazara geçerli norm ve standartlara uygun ürün sevk etmek ve ürünlerin ulusal ve uluslararası ölçekte pazarlama gücünü artırıcı tedbirler almak üzere tarım üreticilerinin, ürün veya ürün grubu bazında bir araya gelerek, tüzel kişiliği haiz tarımsal üretici birlikleri kurmalarını sağlamak"* amaçlanmıştır.

80 Aynı Kanununun 4. maddesine göre *"Birlikler; ürün veya ürün grubu bazında faaliyet gösteren ve tüzüklerinde belirlenen miktardaki tarımsal üretimi bu kuruluşlar aracılığıyla pazarlamayı taahhüt eden, en az onaltı tarım üreticisinin bir araya gelmesiyle, asgarî ilçe düzeyinde"* kurulabilmektedir. 16.1.2005 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan "Tarımsal Üretici Birliklerinin Kuruluş Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik" in 10 (a) maddesi uyarınca süt birliğinin, asgarî pazarlanabilir süt üretimi yıllık 3600 ton olması gerekmektedir.

90 5200 sayılı Kanununun 5. maddesinde birliğin görevleri sayılmıştır. Buna göre birliğin görevlerinden biri de "Üyelerinin ürünlerine pazar bulmak, ürünlerin pazara arzını düzenlemek"tir.

Birliğin organlarından olan genel kurulun görevlerinden biri de "Birlik aracılığı ile pazarlanan ürünlerin satış bedelinin binde ikisini aşmamak üzere kesilecek hizmet payını tespit etmek"tir (Madde 7- g). 11. maddenin (f) bendine göre de kesilen bu hizmet payları birliğin gelir kalemlerinden birisini oluşturmaktadır.

Dosya mevcudu bilgi ve belgeden; Birlik ve kooperatif gibi tarımsal bir örgüte üye olan üreticilerin, üye olmayan üreticilere göre daha fazla desteklendiği

100 anlaşılmalıdır. Şikâyet başvurusundan yararlanılarak hazırlanan söz konusu desteklere ilişkin özet tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo.1 Süte Verilen Desteklerin Karşılaştırılması (Ykrş/Lt)

Destekler	Birliğe üye üreticiler	Üye olmayan üreticiler
Süt desteği	5,5	3
Hayvanlarını soy kütüğüne kayıt ettiren	1,5	-
Ziraat mühendisi, veteriner ile çalışılırsa	1,5	-
Ürünleri Birlik aracılığı ile pazarlayan	1,5	-

110 4054 sayılı Kanun'da, tarım ürünlerine yönelik olarak herhangi bir istisna ya da muafiyet hükmü öngörülmemiştir. Dolayısıyla diğer sektörlerde olduğu gibi rekabeti kısıtlayıcı etkisi veya amacı tespit edilen tarım sektöründeki teşebbüsler arasında yapılan anlaşmalar, teşebbüslerin eylemleri ve oluşturdukları birliklerin kararları da Kanun'un yaptırımlarına tabidir. Ancak Türkiye'de de 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu ve 5488 sayılı Tarım Kanunu ile küçük üreticilerin bir tarımsal örgüt çatısı altında, destek mekanizmaları yoluyla, toplanmaları teşvik edilmektedir.

120 Tarım sektörünün, Türkiye'de kamu düzenlemelerine tabi tutulduğu ve gelecekte de daha yoğun bir şekilde bu düzenlemelerin devam edeceği görülmektedir. 5200 sayılı Kanun ve bu Kanun çerçevesinde çıkartılan Yönetmelikler ile tarımsal üretimin kalite standartlarını artırmak yanında, tarımsal üretici birlikleri vasıtası ile tarım üreticilerinin piyasada kararların alınmasında etkili olabilecek bir yapıya kavuşmalarının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu tür kamusal düzenlemeler sonucunda hedeflenen piyasa yapısının oluşmasının ve piyasadaki dengelerin oturmasının zaman alıcı dinamik bir süreç olduğunu belirtmek gerekmektedir. Dolayısıyla dosya konusu şikâyet değerlendirilirken, söz konusu şikâyetlerin özellikle kamusal düzenlemelerle birlikte değişmeye başlayan piyasa yapısı ve yeni oluşumlarla ilgili olduğunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Başvuru ekinde gönderilen imzasız "Süt Alım Sözleşmesi"nin "Fiyat" başlıklı 3. maddesine göre "Alıcı-Şirket, sözleşmeye dahil olan Keşan Köy Gruplarından, aldığı süt karşılığı, belirlenen taban fiyatın, %2'si kadar, Satıcı-Birliğe, birlik katkı payı komisyon" ödemek durumundadır. Sözleşmenin "Diğer Hükümler" başlıklı 6. maddesinde ise aşağıdaki ifadelerle yer verilmiştir:

130 "Birlik süt toplama Merkezi kurduğu veya alıcı firma Aksal tarafından kurulmuş olan süt toplama tankı ve ekipmanlarının Birlik tarafından sözleşme şartları uyarınca satın alınması halinde, sözleşme konusu köylerde, alıcı firma Aksal tarafından alım yapılan aylık süt miktarının, bedelin %7'sini, Birlik süt toplama merkezi kurmadığı köylerde alım yapılan süt miktarının, bedelinin %2'si alıcı firma Aksal, komisyon (Birlik katkı payı) olarak Birlik'e ödeyecektir".

Dosya mevcudu bilgi ve belgeden sözleşmede yer alan komisyon oranlarının 5200 sayılı Kanun'da belirtilen sınırları aştığı anlaşılmıştır. Bu durumun 5200 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelikler çerçevesinde denetiminin yapılması gerekmektedir.

140 Birlik yönetimlerinin keyfi olarak istediği işletmeye ürün vermediği, yüksek komisyon belirleyerek keyfi fiyatlama yaptığı, üreticilere baskı yaparak Aksal firmasının ürün temin etmesini zorlaştırdığı iddiaları ile ilgili olarak ise, söz konusu şikâyetlerin sektörde uygulamaya konulan kamusal düzenlemeler neticesinde, pazardaki

07-37/387-147

dengelerin değişmeye başlamasından ve üreticilerin birlikler altında birleşerek, pazarda güç kazanmasından kaynaklandığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

150 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

Dosya konusu iddialara yönelik olarak, 4054 sayılı Kanun kapsamında önaraştırma yapılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.